ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZIN

НАША ПОШТА

УЧАСТЬ ОЛЕНИ КУКУРУЗИ В ОФОРМЛЕННІ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ"

Майже всі картини з життя Т. Шевченка та малюнки до його творів, вміщені в цьому числі „Веселки", походять із збірки нашої передплатниці, читачки й співробітниці Оленки Кукурузи з Міннеаполісу, Мінн. Оленка зібрала велику колекцію картин, малюнків, фот та ілюстрацій, що стосуються життя Т. Шевченка та його творів. Вона сама виконала кілька вдалих монтажів. Ця збірка може послужити біографам і видавцям творів Шевченка.

Оленка була відзначена у Шевченківському конкурсі, проголошеному ОПДЛ і „Веселкою". Вона є ученицею Рідної Школи при парохії св. Юрія в Міннеаполісі.

Редакція „Веселки" дякує щиро Оленці за її допомогу в оформленні березневого числа „Веселки".

***

Наш новий читач і передплатник Івась Еліяшевський з Торонта (Канада) пише:

Дорога „Веселко"! Моя сестричка Ліда стала юначкою й вже не читає „Веселки". Але тепер я передплачую журналик, читаю його й розгадую загадки. Я ходжу до п'ятої кляси Рідної Школи і є новаком у Пласті. Маю дев'ять років. Бувайте здорові!

Відповідь Редакції: Дорогий Івасю! Тішимося, що Ти став нашим передплатником і читачем. Твоя сестричка була завжди уважною читачкою журналу й пильно розв'язувала загадки. Бажаємо Тобі успіхів у науці й веселого пластування!

***

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

Через багатий Шевченківський матеріял продовження поеми „Петрусь" М. Петрова й п'єски „Козацькі сини" В. Мацькова відкладено до наступного числа „Веселки".

Редакція

СПРОСТУВАННЯ НЕДОГЛЯДУ:

У числі „Веселки" за лютий 1963 р. на сторінці 15-ій помилково подано, що автором ілюстрацій до „Гоци Драли" є Юрій Козак. Повинно бути: Петро Холодний.

Обох мистців, автора тексту й читачів „Веселки" перепрошуємо за цей недогляд.

Редакція „Веселки"

РОЗГАДАЙМО!

1. МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

(Для дітей старшого віку)

	1	2	3	4	5
1	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	—

Букви: а, а, а, а, в, е, е, е, е, з, з, з, к, к, к, н, о, о, о, о, р, р, р, с, с вставити на місце рисок так, щоб, читані поземно і доземно, дали такі слова: 1. Український вояк у минулому. 2. Багато води. 3. Головний бог у давніх римлян. 4. Є в цирку. 5. Заголовок одної поезії Шевченка.

2. ЗАГАДКА — НЕДОМОВКА

Гей, Катрусі, Микольці, Галини,
Хто найбільший поет України?
Відзивайтеся! Знає хто з вас?
Що, ти знаєш, маленька Оленко?
— Знаю, знаю! Він зветься Ш . . . . !
Ще й ім'я його знаю: Т . . . . !

***

3. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ЗАГАДКА

Поле незміряне, вівці незчислені, посередині пастух: лиш голова, та й то без вух.

***

4. ЩО ЦЕ?

а) Коли маю букву „К" — то птах я найчорніший,
Коли маю букву „Д" — я у книжці — наймудріший?

б) Сірий клаповух — великий упертюх. Його йменням тих хрестять, що вчитися не хотять?

в) Чорна пані каже людям спочивати, білий пан каже людям працювати?

г) Не ходжу, хоч маю чотири ноги, не колю, хоч маю чотири роги?

ґ) Маленька хатка, а в ній коліщатка?

***

5. ЯКА ЦЕ РОДИНА?

У нашій родині завжди так буває:
Шестеро з нас при роботі обливаються потом,
А сьомий — завжди спочиває.
Яка це родина — хто відгадає?

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ЛЮТИЙ ц. р.: 1) ДОКІНЧІТЬ!: сніг. 2) ЩО ЦЕ? а) Сніг; б) санки. 3) ХТО ВІН? Сніговий дід. 4) ВІРШ-НЕДОМОВКА: сніг — сніг.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: "SVOBODA" — 'Veselka,' P. O. Box 346
Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Галини Мазепи. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.
Subscription $4.00 per year.

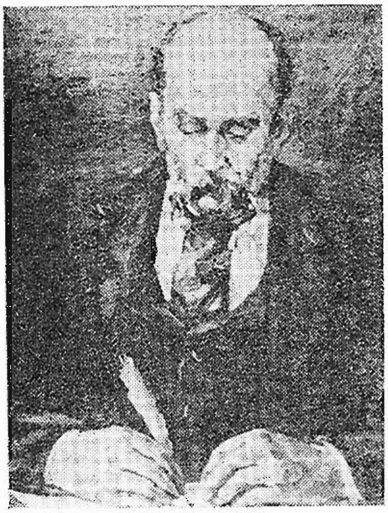
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Галина Мазепа: Приліт весни

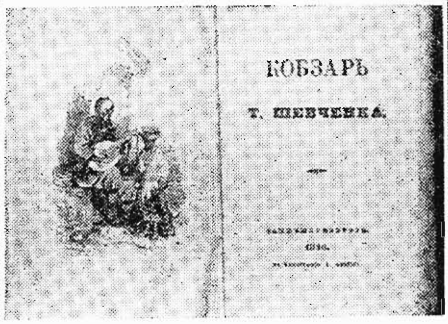
Роман ЗАВАДОВИЧ

ШЕВЧЕНКОВА ПРИСЯГА

(Монтаж)

„Думи мої, думи мої...“
Картина П. Магденка

Перше видання „Кобзаря“

Пам'ятник Т. Шевченкові
в Моринцях

В чужій засніженій країні,
У петербурзькій стороні,
Сидів Тарас в своїй хатині
І згадував минулі дні.
А перед ним, немов у сні,
Зринали спогади-картини
Його святої України,
То ясні-теплі, то сумні.

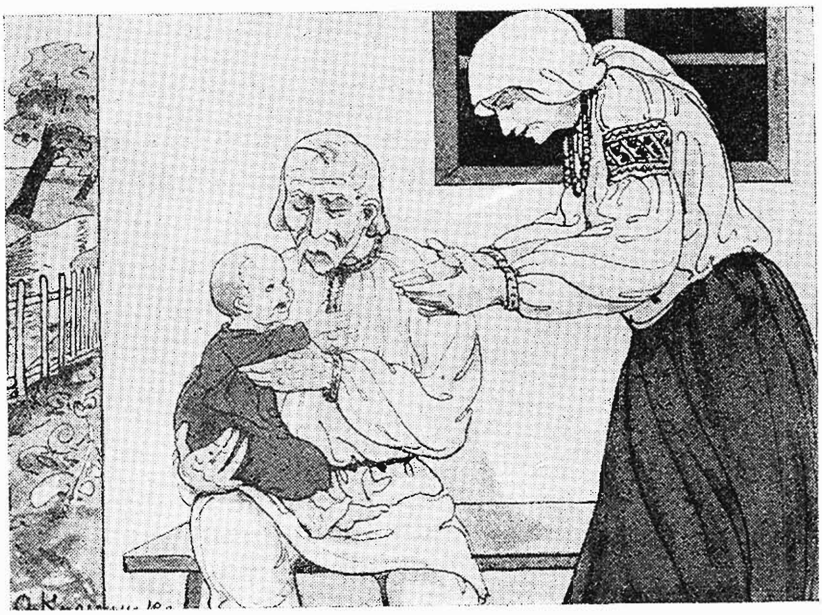
Він наче бачить: під горою,
Між вербами та над рікою
Біленька хаточка; сидить
В сорочці білій сивий дід
Коло хатиночки і бавить
Хорошеє та кучеряве,
Веселе, жваве дитинча —
Своє малесеньке внуча.

І далі бачить: вийшла з хати
Веселая, сміючись, мати,
Цілує радісне дитя:
„О, ти мій рай! Моє життя!“
Аж тричі весело цілує,
Прийма на руки і годує
І спать несе, а сивий дід
Сміється їм ласкаво вслід.

Пізнав Тарас оте дитя —
То був він сам, ще за життя
В Кирилівці, у рідній хаті:
Цілує в личко добра мати,
Голівку гладить дід Іван,
Столітній дід, що часто в свято
Про гайдамаччину завзяту
Розказував в гурті селян.

Надворі під вікном квітник,
Пташки під стріхою щебечуть,
До шибки соняшник приник,
Мов на забаву зве малечу.
Ось річка, сад, верба стара,
Під нею жвава дітвора
На ігрех божий день
проводить —
А сонце сходить і заходить...

Ось друга блиснула картина:
У бур'яні сховавсь хлопчина,
А дівчина шукати йде:
„Тарасе! — кличе. — Де ти,
де?“
І хліб несе у запасцині,
Втирає краплі сліз хлопчині

Мати, дід і дитя
Картина
Олени Кульчицької

Під тином...
Картина
Є. Слишенка

Тарас і його сестра Катерина
Картина К. Трутовського

**І каже: „Цить, мій брате,
цить!
Вже мачуха лягла і спить".**

**А потім сам себе він бачить,
Як носить воду у дяка...**

**А дяк лютує, б'є, пиячить —
Безжалісна його рука!
А там Тарас, немов за кару,
Що малювання вчитись рад,
Пасе в Кирилівці отару,
Жене ґирлиґою ягнят.**

**Закрились мрякою густою
Отара, школа і дячок —
І вже Тарас в передпокою
У Енґельгардта козачок.**

**На кожний поклик устає,
Як треба, люльку подає
І крадькома, у ніч глухую,
Як пан не бачить, він малює.**

**Із балю їдуть пан і пані —
Програвся пан, сердитий,
п'яний...
Тарас рисує, ще не спить —
Шаліє пан, мне люто вуха
І ляпаси дає, кричить:
„Я спать велів! Чому не
слухав?
Дістанеш завтра двадцять
п'ять,
Щоб вмів накази шанувать!"**

**Зідхнув Тарас: „Чи тільки я
Страждав дитиною малою
І сльози утирав полою,
Бездомне, кругле сиротя?
А скільки ж то дітей дрібних,
Мов ніжних квітів весняних,
Від голоду та на морозі
Зів'яло на чужім порозі!**

**А іноді, то аж заплачу, —
Шепнув Шевченко, — як
побачу
Малого хлопчика в селі:
Мов відірвалось від гилі,
Одно-однісіньке під тином
Сидить собі в старій ряднині...
Мені здається, що це я,
Що це ж та молодість моя".**

„Я пас ягнята за селом . . ." Картина І. Їжакевича

← **Тарас носить воду школярам.** Різьба І. Гончара

I він згадав, як Катерина,
Цариця, мов вовчиця зла,
На вільних землях України
Кріпацьке пекло завела
І з українського села
Дідів, батьків, дітей-маляток,
Забравши радість їм і статок,
В ярмо неволі запрягла.

I бачить він ізнов картину:
Поклавши за снопом дитину,
Вдова на ниві спину гне —
На панщині пшеницю жне;
Гарячий піт з чола втирала,
Втомилася. Не спочивать
Пішла в снопи, пошкандибала
Івана сина годувать.

I знов згадав Тарас знущання,
Арешт, і обшук, і тюрму,

Енґельгардт карає Шевченка за малювання
Картина К. Трохименка

„На панщині пшеницю жала..."
Монтаж О. Кукурузи

I суд неправий, і заслання
В пустелю дальню і німу
За те, що у душі йому
Палкі жаріли думи-мрії,

Що словом правди і надії
Розсвічував неволі тьму.
Боліло серце у пророка
За Україну, за свою,

I він перо підняв високо,
Мов меч, освячений в бою:

„Я в обороні України
Поставлю слово, наче стіни,
Мов мур, міцніший від
століть —
Коли ж це слово ділом стане,
Спадуть з народних рук
кайдани,
I мій здійсниться заповіт.
О ні, мене вам не зламати,
Неситі, люті вороги!
Бог серце дав мені завзяте
I повне творчої снаги.
I, хоч помру, мій дух не згине,
У рідний край орлом полине,
Щоб рідний нарід берегти,
Його до щастя привести!"

В чужій засніженій країні,
У петербурзькій стороні,
Сидів Тарас в своїй хатині,
Писав поеми вогняні.
А перед ним, немов у сні,
Цвіли майбутнього картини
Його святої України
Веселі, радісні, ясні.

У ПОКЛОНІ ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ —

ВИСЛІД КОНКУРСУ ЮНИХ АВТОРІВ

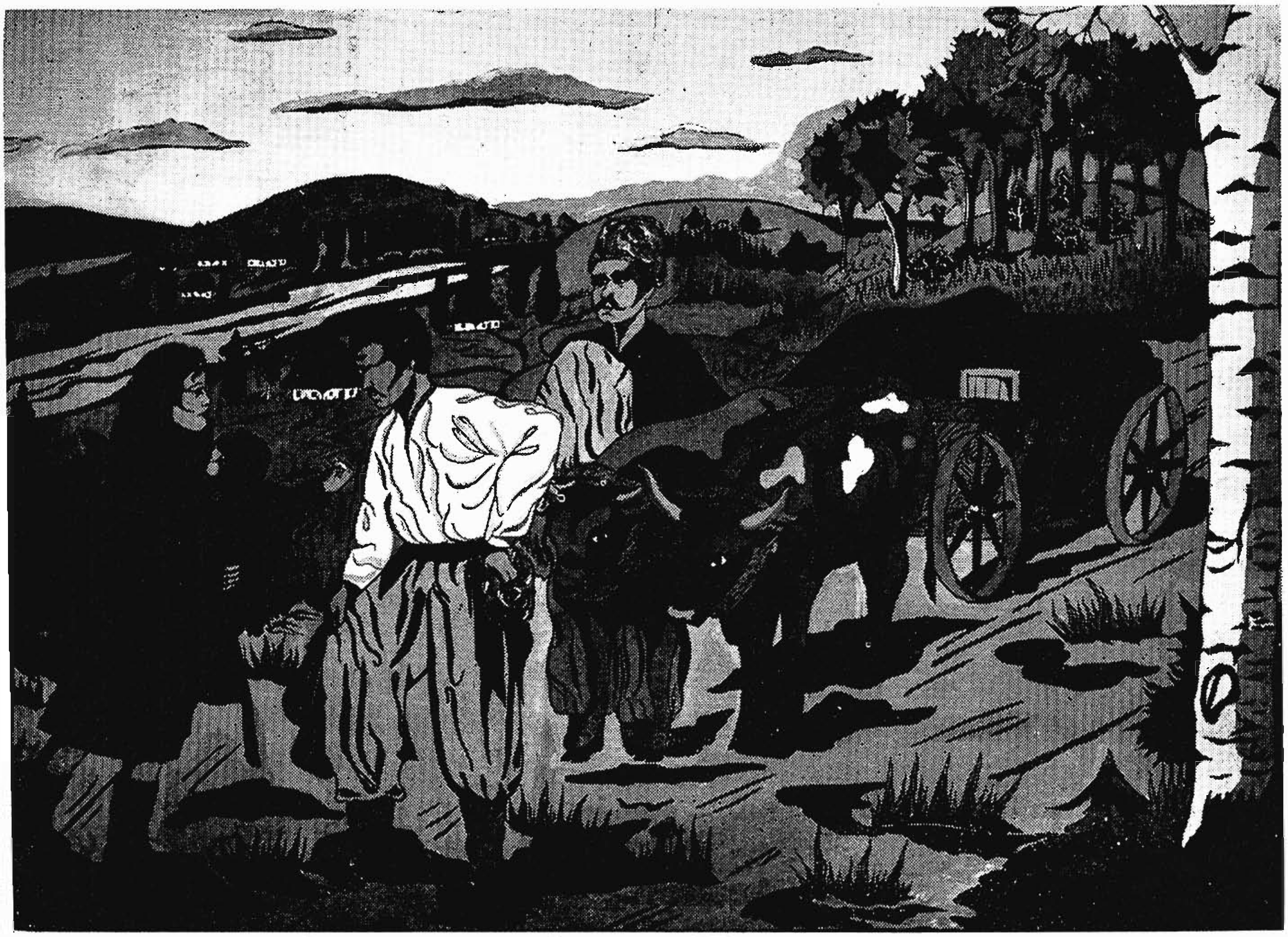
Вітаємо всіх учасників Шевченківського конкурсу, проголошеного минулого року ОПДЛ і Редакцією „Веселки", зокрема нагороджених і відзначених. Це Ваші перші спроби і, якщо будете далі пильно над собою працювати, не один з Вас стане справжнім поетом, письменником, ученим, критиком, журналістом чи образотворчим мистцем.

БОЖЕ ВАМ ДОПОМОЖИ!
Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
й Редакція „Веселки".

У 1961 році ввесь український нарід відзначив 100-ліття з дня смерти найбільшого поета України — Тараса Шевченка, а в 1964-му відзначить 150-ліття з дня його народження.

Вшанували і вшановують Тараса Шевченка також українські діти і молодь. На проголошений Об'єднанням Працівників Дитячої Літератури разом з „Веселкою" конкурс юних авторів багато молодших і старших дітей прислали свої статті, оповідання, вірші і малюнки, присвячені Шевченкові. Всі прислані праці уважно розглянено і найкращі з них нагороджено, а багато відзначено. І так, з молодших авторів першу нагороду одержала Аня Мостович з Люїсвілу, ЗДА, за оповідання „Гамалія", другу нагороду — Віктор Кубик з Сейнт Полу, ЗДА, за статтю „Ми були на відкритті пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпеґу", три рівнорядні нагороди одержали: Лариса Софія Вітошинська з Франції за перегляд поеми Т. Шевченка п. з. „Ґамалія", Мирослав Юрій Гарасевич з Філядельфії — за оповідання „Щоб добру навчили" і Ґамара Рихтицька з Чікаґо — за нарис „Похорон Тараса Шевченка".

Старшим дітям-авторам признано п'ять рівнорядних нагород, а саме Олі Бойко з Торонта за статтю „Нездійснені мрії Т. Шевченка", Іні Гікавій з Чікаґо — за статтю „Т. Шевченко і Чорне море", Тамарі Городиській з Філядельфії — за статтю „Шевченко — бо-

Катерина питає чумаків про шлях у Московщину — темпера

Картина Галини Сербин, сумівки 16 літ, учениці курсів українознавства ім. Ю. Липи в Торонті. І-ша нагорода в категорії старших дітей.

рець за Божу правду", Володимирові Кульчицькому з Гемилтону, Канада, — за статтю „Життя і творчість Т. Шевченка", а Олі Русняк з Чікаґо — за статтю „Незабутній пророк".

За найкращі малюнки призначено з молодшої групи авторів першу нагороду Ігореві Микитюкові з Торонта за портрет Т. Шевченка, другу — Володимирові Пилипчукові з Ст. Кетеринс, Канада, за картину „Село на нашій Україні", третю — Ларисі Софії Вітошинській з Франції за картину „Горить Скутара", четверту — Христині Новаківській з Торонта за картину „Садок вишневий коло хати", п'яту — Євгенії Костів з Чікаґо за картину „Катерина".

Старшій групі авторів малюнків призначено нагороди: першу — Галині Сербин з Торонта за картину „Катерина питає чумаків про дорогу", другу — Христині Еліяшевській з Торонта за портрет Шевченка і картину „Гамалія", третю — Юрієві Сенюкові з Дітройту за картину „Причинна", четверту — Юрієві Біланюкові з Торонта за картину „Я пас ягнята за селом", п'яту — Надії Деркач за картину „У тій хатині край села", шосту — Орестові Новаківському з Торонта за різьбу „Кобзар".

Крім нагороджених, відзначено таких молодших авторів віршів, нарисів і ін.: Андрія Бойкевича, Тетяну Гаєцьку, Лесю Лисик, Нестора Поповича — усі з Чікаґо, Володимира Дозорського з Ірі, ЗДА, Оленку Кукурузу, Олену Стефанську, Аркадія Сингаївського, Марію Семенюк — усі з Міннеаполісу, ЗДА, Богдана Монтасевича, Романа Оленича, Володимира Оленича — усі з Торонта, Марію Миколенко з Гемтремку, ЗДА, Володимира Пилипчука, Богдана Піжицького, обидва із Ст. Кетерінс, Канада, Марту Пришляк, Марту Чайковську, обидві з Гартфорду, ЗДА, Лесю Росіцьку з Гамільтону, Канада, Романа Стельмащука з Балтімору, ЗДА, Орисю Сенюк з Дітройту, ЗДА.

Відзначено старших авторів: Лесю Дмитрів, Марію Маланчук, Марію Чабалку, всі з Торонта, Софію Дудич, Наталку Пилип'юк, Оксану Попович, Галину Стельмащук і Миколу Сідельника — усі з Чікаґо, Олексу Завгороднього з Гамільтону, Канада.

За малюнки відзначено молодших авторів: Всеволода Гірку з Лос Анджелесу, ЗДА, Марту Пришляк з Гартфорду, ЗДА, і старших авторів: Галину Арсенич, Катерину Довгань — обидві з Вінніпеґу, Івана Гарауза, Богдана Церковника, Катерину Капущак і Дарію Ладу — всі з Торонта, Марію Васік, Віру Бочневич, Івана Ґроду, Надію Голобовську, Анну Козак, Ірину Лозинську, Андрія Мельниченка, Романа Борняка, Ярослава Кобилецького, Остапа Мосяка і Тараса Коцура — усі з Чікаґо, Люду Панчеко, Володимира Кульчицького — обидвоє з Гамільтону, Канада, і Віктора Корсуна з Філядельфії.

Усі нагороджені дістають цінні книжкові нагороди і платівки від таких фундаторів: В-во „Книгоспілка" в Ню Йорку, видавець Микола Денисюк в Чікаґо, в-во „Київ" д-ра Б. Романенчука в Філядельфії, книгарня „Арка" в Торонті, книгарня „Плай" в Торонті, Наукове Т-во ім. Шевченка в ЗДА, Комітет видання „Археології України" в Торонті, письменники О. Кобець і видавець М. Чорнокосинський, П-во Шафранюки в Торонті і ОПДЛ.

Усі відзначені дістають пам'ятку-книжку від ОПДЛ.

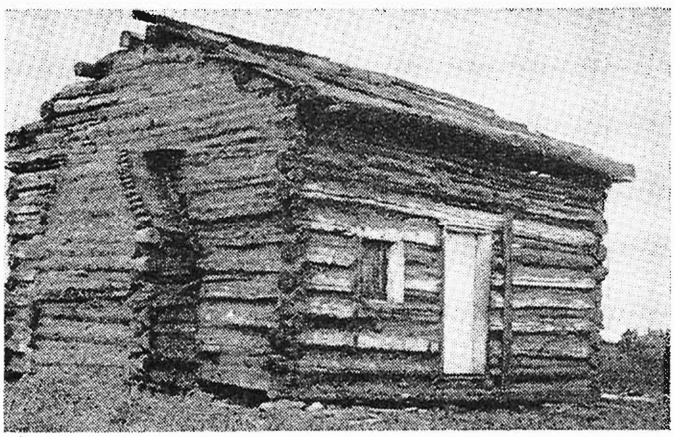
Окрему нагороду-бібліотеку від ОПДЛ дістає Осередок СУМА ім. М. Павлушкова в Чікаґо за найчисленнішу участь в конкурсі.

Усі нагороджені і відзначені дістають також грамоту від ОПДЛ — Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.

Докладний вислід конкурсу був вміщений 1962 р. в щоденнику „Свобода" в ЗДА і в тижневику „Вільне Слово" в Канаді, а в 1963 р. у березневому числі додатку „Література, мистецтво" тижневика „Гомін України" в Торонті. Цей додаток одержать усі нагороджені і відзначені, як окрему пам'ятку про участь в конкурсі.

Нагороджені учасники Шевченківського конкурсу можуть прислати свої світлини для вміщення їх у наступних числах „Веселки". Формат $1\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$.

ВЕЛИКІ Й СЛАВНІ ЛЮДИ ПРИХОДЯТЬ НА СВІТ НЕ ЛИШЕ В ПАЛАТАХ, АЛЕ Й У СКРОМНИХ ДОМАХ ТА В УБОГИХ ХАТИНАХ

Хата-колиба, в якій народився один з найбільших президентів Америки А. Лінкольн

Хата, в якій прийшов на світ найбільший поет України — Тарас Шевченко

Мирослав ПЕТРІВ

Ілюстрації П. ХОЛОДНОГО

ЖОВТОГРУДКА

Матвій стьобнув коника батогом.

Жовтогрудка сиділа на дереві. Вона побачила Матвія і ахнула з дива:

— Весна, а він саньми їде!

Пурхнула з дерева й заспівала в Матвія над головою:

— Покинь сани, бери віз! Покинь сани, бери віз!

Матвій ляснув батіжком і засміявся.

— Дурна пташка! Що вона знає? Взимку крала з горобцями в курей заминку, а тепер, бач, яка мудра зробилася. Хоче мене, старого, вчити. Ще є ожеледь. Го-го! Ще можна їхати саньми.

Конячка підтюпувала поволі, обминаючи великі калюжі. Над землею співав жайворонок.

— О, жайворонок — то мудра пташка! У світі бував — у землі грецькій і турецькій, та не пишається своєю мудрістю. Співає собі під небом, мене не займає.

Ж о в т о грудка знову перелетіла й заспівала вже над самим вухом Матвія:

— Покинь сани, бери віз! Покинь сани, бери віз!

— Відчепися ти від мене! — крикнув Матвій. — Ти гадаєш, що по болоті так легко тягти воза, як тобі там угорі літати?

В лісі було дуже гарно, земля пахла, б р у н ь к и, спраглі сонця, повітря та весняного дощу, вже розпустилися. М а т в і й збирав хмиз. Коли знаходив квітку сону чи снігоцвіт, зривав і приказував:

— Це буде для Марусі.

Зайчик перебіг повз Матвія. Біг поволеньки, ніби хотів сказати:

— Дивись, Матвію! Гарна моя весняна шуба?

Сернюк перебіг швидко, як стріла. Йому вночі виросли роги і він хотів показати їх серні.

Матвій назбирав хмизу, перев'язав мотузкою. Несподівано на дереві знову заспівала жовтобрюшка:

— Покинь сани, бери віз!

— Ти вже тут? Ех, немудра птахо! Ти тільки і знаєш, що „покинь сани, бери віз". От іволга, то мудра пташка! Бувало, прийду до лісу, а вона вже пригадує: „Матвію, час до обіду". Чомусь її не чути. Може в теплих краях забарилася, а може не має часу співати.

Сонечко вже підбилося високо. Пригріло землю, залишки ожеледі взялися водою і щезли. Матвій рушив додому. Сани заскреготали по камінчиках і зупинилися. Матвій спробував був підіпхнути, та не помогло.

— Що його робити? — став він думати.

— Покинь сани, бери віз! Покинь сани, бери віз! — заспівала над вухом жовтогрудка.

— Хе, яка мудра! Де кину сани? Тут? А хмиз на плечах понесу, чи що? — насварив Матвій на жовтогрудку, проте, почав скидати з саней хмиз.

— Завтра приїду і заберу. Таки треба було послухати жовтогрудки. І воно щось знає, хоч мале. Добре, що бодай квітокназбирав для Марусі. Від Різдва хворіє. То ж то втішиться моя сердешна донечка маленька.

Матвій старанно обв'язав китичку квітів торішньою в'юнкою травинкою, сів на сани і поїхав порожняком додому.

Пояснення: Діти в Україні добре знають таких пташок, як жовтогрудка чи іволга. Їм здається, що жовтогрудка навесні нібито закликає селянина-господаря: „Покинь сани, бери віз!" Такі слова вчуваються людям у співі жовтогрудки. А в голоснім поклику іволги українські селяни ніби чують слова: „Матвію, час до обіду!" Звичайно, пташкам байдуже, які слова причуваються людям у їх співах, але на цій основі автор написав оповідання „Жовтогрудка". Цю маленьку птицю називають також жовтобрюшка; **заминка** — пожива для домашніх тварин з муки, води та інших додатків; **ожеледь** — дощ, що замерзає в повітрі або на землі; тут льодовий „набій" на дорозі. Буває, що на полі вже немає снігу, і по дорозі, вкритій льодовою шкаралупою, можна їхати тільки саньми; **сон**, родовий відмінок сону — назва квітки; її називають також „сон-зілля" або „сон-трава"; **хмиз** — сушняк, сухе пруття.

Никифор ЩЕРБИНА

ВІСТУН ВЕСНИ

Лине пісня, мов дзвіночок,
Розійшлась луною скрізь,
Чий то дзвонить голосочок:
„Покинь сани — бери віз!?"

То вістун весни крилатий —
Жовтогрудок-беривіз,
Про весну почав співати:
„Покинь сани — бери віз!"
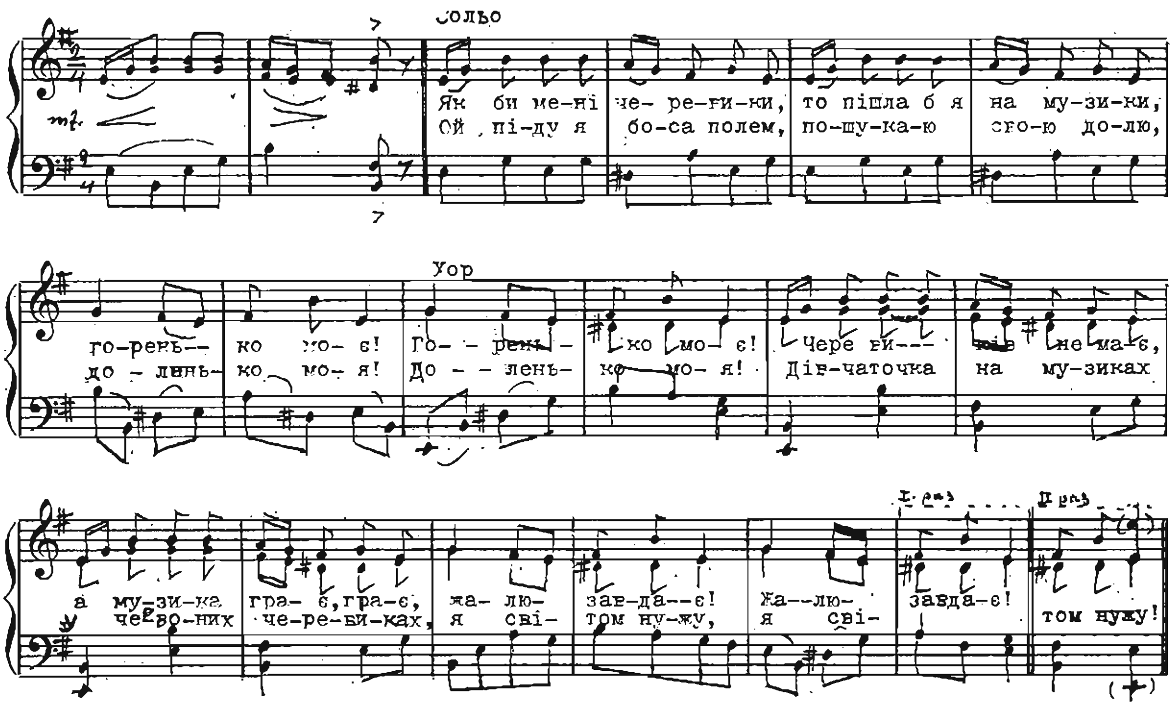
Гомінкий струмочок сяє,
Умиває верболіз,
А палкий співець гукає:
„Покинь сани — бери віз!"

Бачать дивну пташку люди,
Схвилювалися до сліз:
„Вже весна!" І чують всюди:
„Покинь сани — бери віз!"

Слова: Т. ШЕВЧЕНКО *Мелодія: НАРОДНА в обробці О. ЗАЛЕСЬКОГО*

„ЯКБИ МЕНІ ЧЕРЕВИКИ..."

Поезії Тараса Шевченка поширилися серед українського народу, бо люди їх полюбили. Багато віршів Т. Шевченка стали піснями. Їх співають по всій Україні. І ви, діти, деякі з них співаєте, як „Реве та стогне Дніпр широкий", „Садок вишневий коло хати", „Думи мої" та інші Одну таку пісню до слів Тараса Шевченка про бідну дівчину, яка хоче піти на забаву, але не має черевиків, подаємо тут. Її можна співати на один голос (сольо) з фортепіяном, або на один голос і хор (на два голоси) з фортепіяном. Навчіться її і заспівайте під час свята в честь Тараса Шевченка.

Якби мені черевики,
То пішла б я на музики...
Горенько моє!

Черевиків немає,
А музика грає, грає,
Жалю завдає!

Ой піду я боса полем,
Пошукаю свою долю,
Доленько моя!

Дівчаточка на музиках
У червоних черевиках —
Я світом нужу...

Роман ЗАВАДОВИЧ

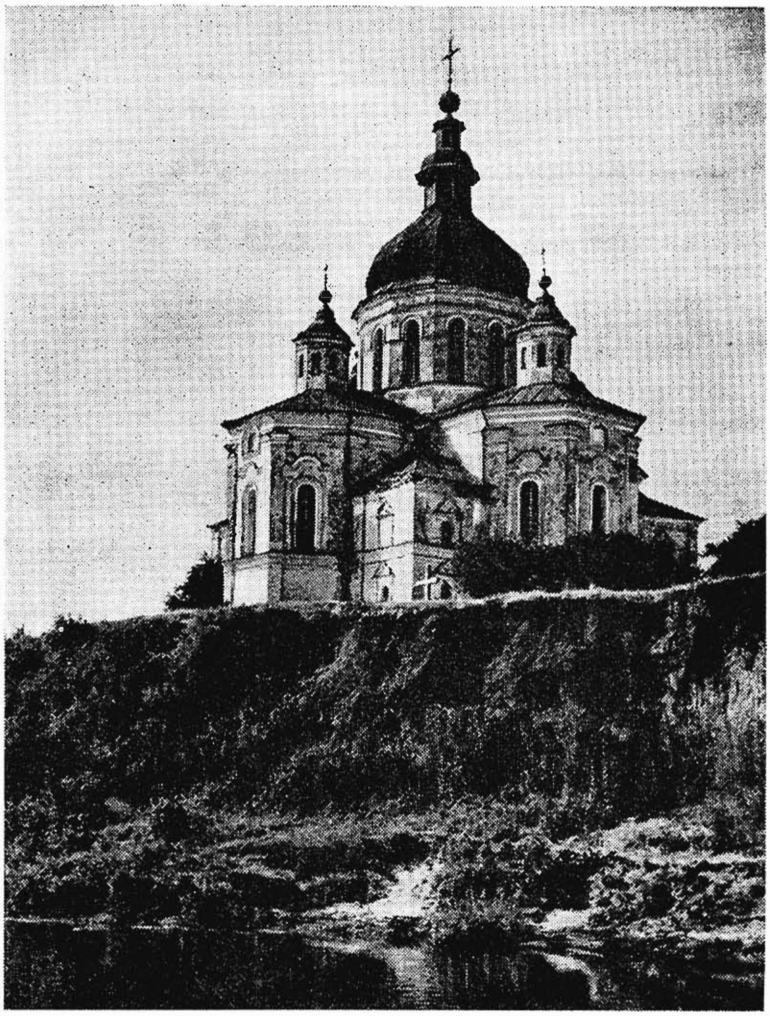
ПОЛТАВА

Куди не глянь — степи просторі
Зелені, жовті, голубі,
Шумить пшениця, наче море,
Кругом Полтави на горбі.

І, згадуючи давню славу,
Полтава дивиться згори
На зелень лісу кучеряву,
На сонні балки і яри.

Лугами в'ються срібні ріки —
Орель, і Ворскло, і Сула,
Їм шлях показують осики
Аж до дніпрового русла.

Тут Лисенко впивався чаром
Пісень дівчат і солов'їв
І їх красою незабаром
Всю Україну напоїв.

Свято-Покровська церква в Сорочинцях Великих

„ВИДНО ШЛЯХИ ПОЛТАВСЬКІЇ..."

Попросіть, діти, своїх батьків, щоб заспівали вам пісню „Видно шляхи полтавськії і славну Полтаву..." Цю пісню співають скрізь по Україні. Відома вона з театральної вистави-оперети, що зветься „Наталка Полтавка". Може ви бачили її на сцені? Цю оперету ставлять уже десятки років в українських театрах, ставлять її й наші театральні гуртки в Америці. А написав цю гарну оперету Іван Котляревський — батько нової української літератури. Він народився в Полтаві, і там поставлено йому пам'ятник.

Вулиця в Полтаві

Полтава — це розкішне українське місто — всеньке наче потопає в зелені садів і парків. Розкинулося воно на правому березі ріки Ворскла, на південний схід від Києва (знайдіть на мапі України). Місто не дуже велике — має кругло 150 тисяч мешканців, але дуже старовинне. Тут існувала ще у 8-9 століттях слов'янська оселя, знищена під час наїздів монгольських орд. За княжих часів під Полтавою відбувся бій з половцями, і тут їх розбили княжі війська. За козацької держави Полтава була полковим містом. Під Полтавою відбулася 1709 року велика битва гетьмана Івана Мазепи і шведського короля Карла з московським царем Петром І. Бій був нещасливий для України, і з того часу москалі щораз більше стали поневолювати український нарід. Але власне з Полтави почалося українське відродження — тут Іван Котляревський написав живою українською мовою свій великий твір „Енеїду" і „Наталку Полтавку".

На Полтавщині народився й український письменник-байкар Євген Гребінка, якого відвідував Т. Шевченко. Тут прийшов на світ, жив і творив славний український

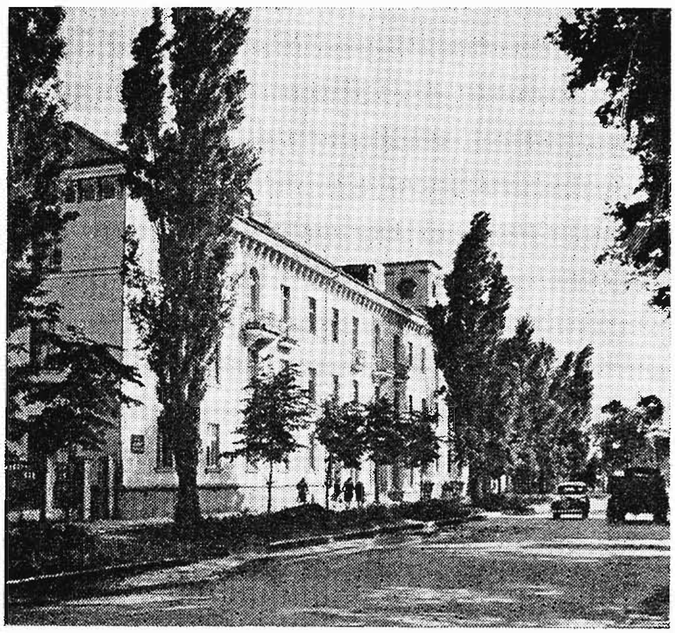

Пам'ятник Т. Шевченкові в Полтаві

письменник Микола Гоголь, який написав історичну повість „Тарас Бульба" та багато оповідань з життя полтавських селян. Проживала тут і Леся Українка, а її мама, письменниця Олена Пчілка, була полтавкою.

На Полтавщині, в селі Гриньки, народився найбільший музика України — Микола Лисенко, тут провів він свої юні роки, тут збирав народні пісні. Славна Полтавщина своїми народними одягами і керамікою-посудом, робленим із глини. Особливо славне керамічними виробами з чудовими малюнками-узорами містечко Опішня.

Полтавщина — це чорноземний край, де дуже добре родить пшениця та інше збіжжя. В останньому часі тут знайдено також нафту. Південно-західня Полтавщина сягає до Дніпра — тут, недалеко міста Кременчука, розгорнулось будівництво великої гідроелектрівні і великого водосховища — штучного озера. З Полтавщини вливаються в Дніпро ріки: Орель, Ворскло, Псьол і Сула.

Вулиця в Полтаві

Народне гуляння на Полтавщині

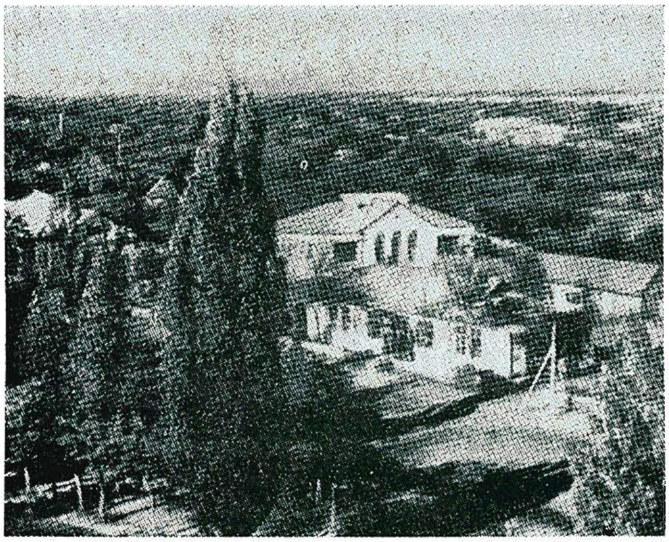
Пам'ятник М. Гоголеві в Полтаві

Мова, якою говорить населення Полтавщини, особливо гарна й милозвучна. Ця мова, разом з мовою населення Київщини, лягла в основу української літературної мови.

Б. Д.

ЖИТТЯ Й ТВОРЧІСТЬ Т. ШЕВЧЕНКА

Тарас Шевченко — найбільший український поет і національний пророк. Він народився 9 березня 1814 року в селі Моринцях на Київщині.

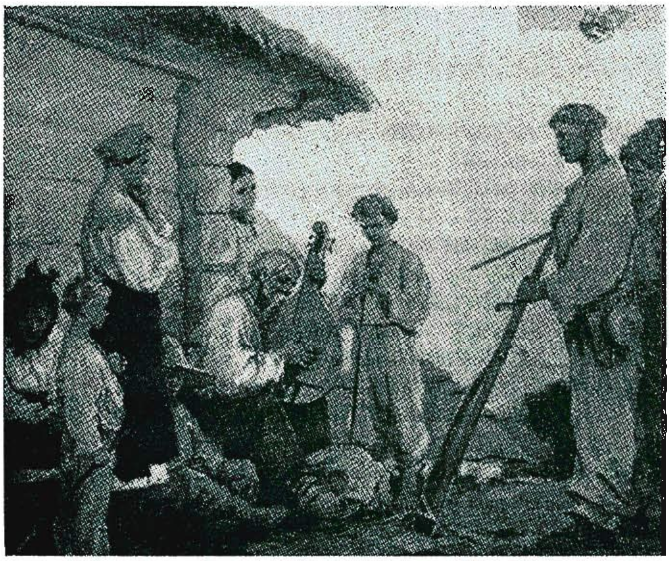

Село Шевченкове (Кирилівка)
Фото

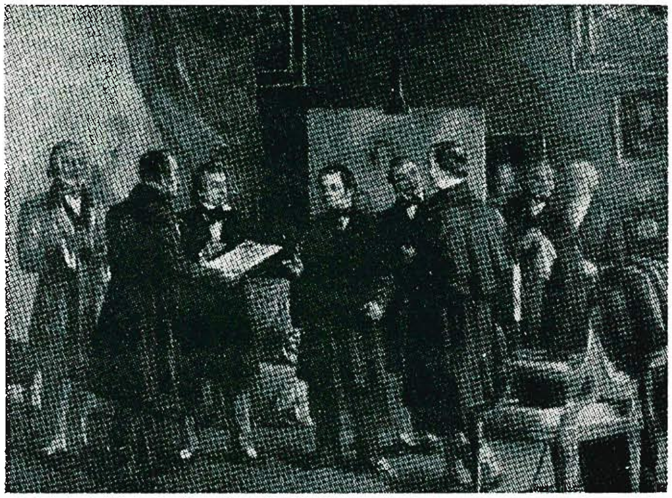
Тарасове дитинство було дуже сумне, бо його батьки були кріпаками і мусіли працювати на пана. З важкої праці його добра мати померла, коли Тарасові було дев'ять років. Батько оженився вдруге, але мачуха була недобра для Тараса.

Коли Тарас мав одинадцять років, помер і його батько. Мачуха вигнала тоді Тараса з хати назавжди.

Тарас дуже хотів навчитися читати й писати, а також малювати. Один маляр погодився навчити його малювання, але тільки тоді, коли при-

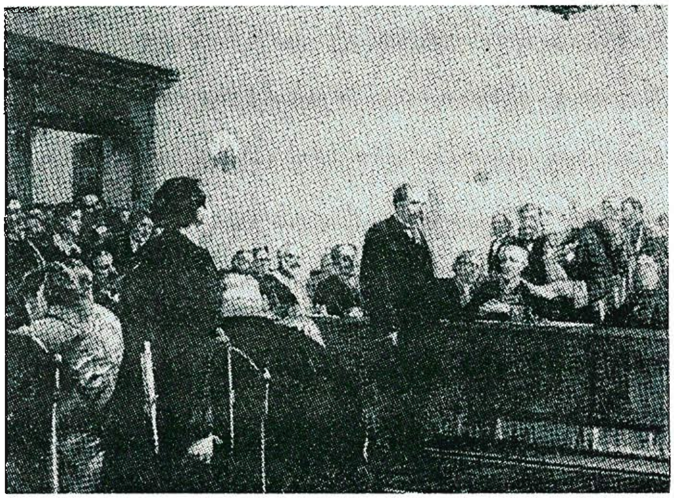
Шевченко слухає кобзаря
Картина М. Дерегуса

Шевченкові вручають грамоту викупу
Картина Сулименка

несе дозвіл від свого пана Енґельгардта. Пан дозволу не дав, а замість того зробив Тараса своїм слугою — „козачком".

Праця „козачка" була не важка, але дуже нудна, бо треба було завжди чекати коло дверей, коли пан покличе і звелить щось зробити.

Шевченко отримує диплом Академії Мистецтв
Картина І. Різника

Енґельгардт запримітив у Тараса хист малювати і послав його в науку, щоб мати свого придворного маляра. Тарас опинився з паном у Петербурзі і тут віддав його пан до маляра Ширяєва. Вдень Тарас працював у Ширяєва, а в білі петербурзькі ночі ходив до Літнього Саду рисувати статуї. Одної ночі зустрів його Іван Сошенко, теж маляр, а до того ще й Тарасів земляк. Сошенко заопікувався Тарасом, познайомив його з великим мистцем, професором Академії Мистецтв Карлом Брюлловим, професором Венеціяновим та

іншими видатними людьми. Вони, побачивши талант Тараса, рішили викупити його з неволі. Брюллов намалював портрет поета Жуковського і продав за 2 500 рублів.

За ці гроші викупили Тараса від Енґельгардта 22 квітня 1838 року. Тарасові було тоді 24 роки. Ставши вільною людиною, Тарас вступив до Академії Мистецтв, яку закінчив у 1845 році. За свої осяги в малярстві дістав декілька медаль. Крім того він поглиблював своє знання читанням, щоб стати високоосвіченою людиною.

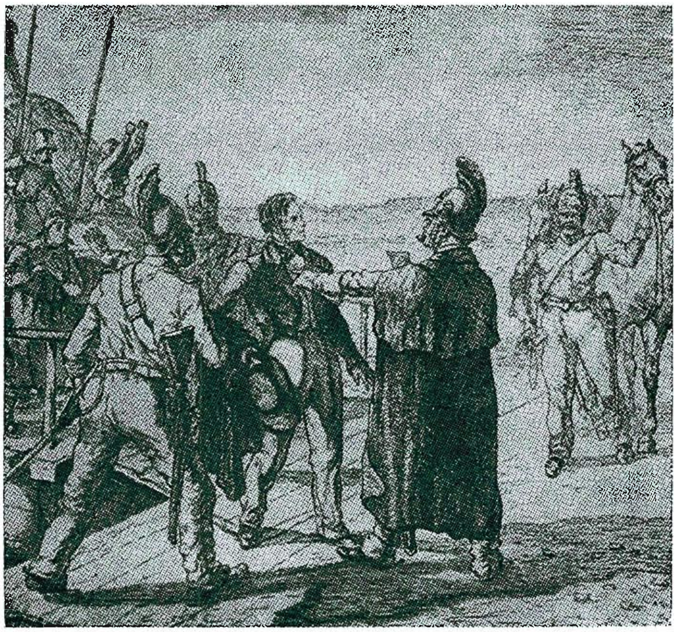
Шевченко почав писати вірші, і перша його книжка називалася „Кобзар". Була вона видана в 1840 році. Ця книжка промовляла до кожного: і до селянина і до освічених земляків-українців. Земляки привітали гаряче „Кобзаря" та високо оцінювали талант поета.

В своїх поемах „Гайдамаки" і „Тарасова ніч" Шевченко описує славне минуле України, описує, як селяни й козаки боролися з польськими панами за свої права.

В поезіях „Гамалія" і „Іван Підкова" Тарас пише про славних козацьких отаманів та запорожців, що не боялися ні бурі на Чорному морі, ні турків, а йшли в морські походи визволяти братів з турецької неволі.

В поемах „Сон" і „Кавказ" Шевченко висміває московських царів та осуджує їх загарбницькі війни.

За революційні вірші проти царату і за участь у таємному Кирило-Методіївському Братстві в Києві москалі заслали Тараса в далеку Орську кріпость простим солдатом та ще й без права малювати й писати. Ця неволя була тяжка і вона зламала Шевченка.

Арешт Шевченка царською жандармерією
Картина М. Штаєрмана

Але заслання не скорило його: Шевченко і далі мріяв про вільну Україну і мріяв про те, щоб жити на Україні над Дніпром у власній хаті з садочком. Та не збулися Шевченкові мрії: 10 березня 1861 року Тарас помер у Петербурзі. Приятелі перевезли тіло великого Тараса на Україну, де він і похований коло містечка Канева на Чернечій горі, там, де „лани широкополі, і Дніпро, і кручі" . . .

Написав Володимир Кульчицький, учень Курсів Українознавства ім. Т. Шевченка при Парохії св. Володимира в Гамільтоні, Онтеріо, Канада. Народжений 1946 р.

***

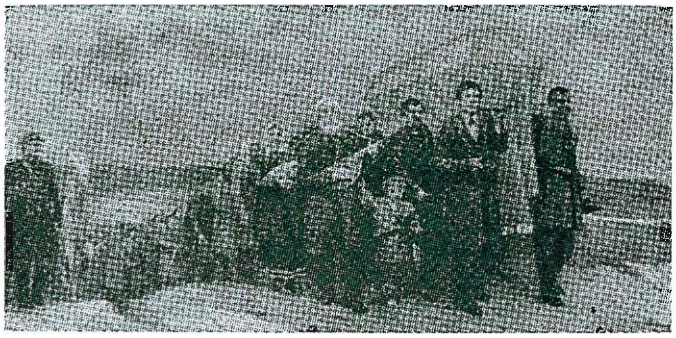
ПОХОРОН ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

10-го березня 1861 року в місті Петербурзі, в Росії, далеко від своєї рідної країни, помер найбільший український поет-геній, Тарас Шевченко. Згідно з Шевченковим „Заповітом" приятелі поета перевезли його тіло на Україну, до Києва. Там священики відправили панахиду за спокій його душі.

З Києва перевезли домовину з тілом Шевченка Дніпром до Канева — на Чернечу гору.

Сумна вістка облетіла всю Україну — із усіх сторін зійшлося багато людей, щоб відпровадити поета в останню дорогу. Навіть діти прийшли на похорон, щоб віддати поклін великому поетові.

Після Богослуження в Каневі священик виголосив палку проповідь про життя Тараса Шевченка — з сльозами в очах слухали люди цю проповідь.

Похорон Т. Шевченка в Каневі
Картина В. Болдирева

На Шевченковій могилі покладено сотні вінків і поставлено дубовий хрест.

В пізніших роках поставлено залізний хрест, але большевики в 1939 році зняли його і поставили пам'ятник.

Первісний вигляд могили Т. Шевченка до 1884 р.
Картина М. Міщенка

Помер Шевченко в молодім віці: заслання знищило його здоров'я і прискорило смерть. Українському народові залишив він цінну і дорогу книжку — „Кобзар". Майже в усіх віршах Шевченко пише про свій нарід та про його боротьбу з ворогами. Він закликає український нарід боротися проти наїзників і погорджує тими, що коряться і зраджують свій рідний край.

Заповіт Шевченка тільки частинно здійснився — його поховали в рідній землі, над Дніпром, але український нарід все ще перебуває в тяжкій московській неволі і терпить великі муки. Тому ми, українці, маємо виконати Шевченкову волю — вибороти свободу України.

Я ніколи не бачила України, бо народилася далеко від неї. Але тим більше люблю вірші Шевченка і вивчаю їх напам'ять.

Вірю, що колись поїду на свою Батьківщину і покладу вінок з живих квітів на могилі нашого великого поета Тараса Шевченка.

Тамара Рихтицька, учениця школи св. о. Миколая в Чікаґо, пластунка, народжена 1950 р.

ЩО ЧИТАТИ?

„СОНЕЧКО"

Ось вам, діти, гарна книжечка: „Сонечко"! Вірші, казки, байки, а зібрав їх і зілюстрував наш відомий мистець-маляр Віктор Цимбал. Книжечка вийшла недавно новим виданням в Арґентіні і можна дістати її в наших книгарнях.

Якщо її ще не маєте в своїй бібліотеці, попросіть батьків, щоб її вам придбали. Напевне прочитаєте з цікавістю, а молодші діти слухатимуть її не раз і не двічі.

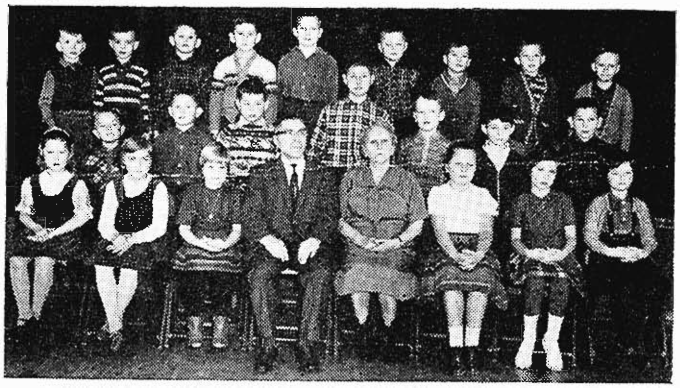
З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

НОВІ ЧИТАЧІ „ВЕСЕЛКИ" В ТОРОНТІ (КАНАДА)

Діти першої кляси Рідної Школи філії Українського Народного Об'єднання в західньому Торонті прислали такого листа до „Веселки":

Дорога „Веселко"! В жовтні м. р. наша вчителька познайомила нас з Тобою. Нам дуже сподобалися Твої гарні малюнки та цікаві вірші, оповідання й казочки. Ми рішили, що Ти будеш нашим постійним гостем і приходитимеш до нас кожного місяця. В нашій клясі є 28 учнів. Ми склали на руки нашої вчительки передплату й тішимося, що Ти завітаєш до нас.

Тепер ми ще не можемо самі Тебе читати, бо ходимо тільки перший рік до української школи. Але під кінець року напевно вже навчимося добре читати й писати рідною мовою.

Щиро бажаємо Тобі, „Веселко", щоб усі кляси Рідних Шкіл та й усі діти стали Твоїми передплатниками!

Відповідь Редакції: Дорогі Діти! Ми завжди радіємо, коли прибувають нам нові передплатники й читачі. Вітаємо Вас у колі наших друзів! Ми були б щасливі, якби Ваше бажання здійснилося й кожна українська дитина стала читачем нашого журналу. Вітаємо щиро Вас і Вашу Пані Учительку і бажаємо Вам швидко вивчити рідну мову!

ГОСТИНА СВ. МИКОЛАЯ В ЛИМИНҐСТОНІ

На запрошення 504-го Відділу Українського Народного Союзу в Лиминґстоні (Канада) св. о. Миколай відвідав українських дітей. Програма гостини св. Миколая складалася з коляд, що їх діти співали в супроводі акордеону й гітари, деклямації про Небесного Гостя та леґенди про першу різдвяну ялинку.

На свято прибув організатор УНС п. П. Гірняк з Виндзору.

У програмі взяли участь: Христина й Таня Канюки, Люба Білик, Ірка Морґович, Вірця Крищук, Христина Гриневич, Іванка Лоханська. Імпрезу підготувала п-ні К. Гриневич.

Авторів і видавців, які бажають, щоб їхні видання для дітей були обговорені у „Веселці", в відділі „Що читати?", просимо надсилати свої твори у двох примірниках на адресу Редакції „Веселки".

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

ВЕСЕЛІ САНОЧКИ

Ромтомтомик, майстер знаний,
Змайстрував веселі сани.

Вся громада реготала —
Не сміялась тільки Драла.

І за це наш ґном повіз
Гоцу Дралу через ліс.

Як верталися додому,
То тягнула Гоца ґнома.

Вибіг Яць з кущів: „Біда!
Тане сніг! Кругом вода!"

Річка кригу підточила,
Товариство підмочила.

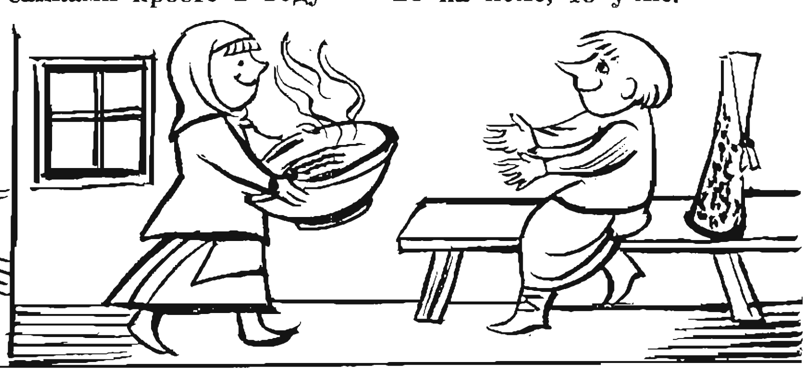

Стали зайчики ридати:
„Як дістатись нам до хати?"

Ґномик, не спитавши броду,
Гульк санками просто в воду!

Всіх звіряток перевіз
То на поле, то у ліс.

А нарешті й Гоцу Дралу
До хатинки віз помалу.

Гоца ґнома погостила,
Миску каші наварила.

„Дякують тобі звірки
За веселі саночки".

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XIX: ПРИВИД У СТЕПУ
CHAPTER XIX: MIRAGE IN THE STEPPE

На Жовтих Водах відбувся перший бій з польським військом під проводом Степана Потоцького.

The battle against the Polish army, led by Stefan Potocki, took place at Zhovti Vody (Yellow Waters).

— Славний сотник Переймибіда поліг! — сказав Хмельницький. — Ось його козаки, Богдане! Віднині ти будеш їх сотником.

"The famous captain Pereimybida was killed in the battle," — said Khmelnytsky. "Here are his Kozaks, Bohdan! From now on you shall be their captain!"

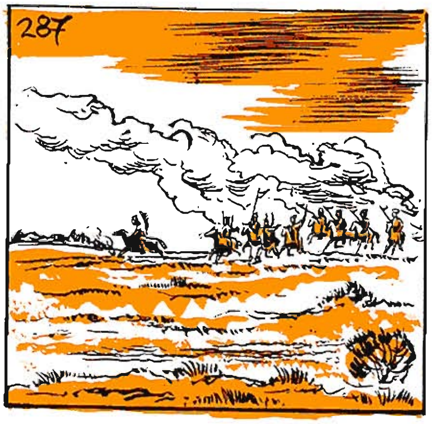
Гетьман відрядив Богданову сотню на ліве крило, щоб обійшла ворога збоку.

The Hetman sent Bohdan's company on the left flank to encircle the enemy from the side.

— Стійте тут, а я гляну, що діється за цим горбом! — сказав Богдан і з трьома козаками подався наперед.

"Stay here while I will go and see what is happening beyond this hill!" — said Bohdan and moved on with three Kozaks.

— Сотнику! — крикнув Ярема тривожно. — На нас женеться польська кіннота!

"Captain!" — called out Yarema alarmingly, "We are being attacked by the Polish cavalry'"

— Не стріляйте! — сказав спокійно Богдан. — Силою їх не переможемо!

"Do not shoot," said Bohdan calmly. "We will not be able to defeat them by force!"

(Продовження буде)

(To be continued)